

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA IQTISODIY RESURSLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Alimov Muxammadbobur Ibragimjonovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
mustaqil tadqiqotchisi

E-mail: m.alimov@tsue.uz

Annotatsiya

Kichik biznes subyektlari faoliyatida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish uchun korxonalarni ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va savdo yo'nalishlari bo'yicha sinflab tahlil qilish, iqtisodiy resurslarni chuqur tahlil asosida o'rganish hamda ulardan samarali foydalanish yo'llarini izlash zarur. Shu yo'nalishda samaradorlik ko'rsatkichlarini aniqlash, ilmiy asoslangan va amaliy ahamiyatga ega tadqiqotlar olib borish orqali ijobiy natijalarga erishish mumkin. Bu jarayon mavzuning dolzarbligini va amaliy ahamiyatini yanada oshiradi.

Kalit so'zlar: iqtisodiy resurslar, samaradorlik, ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, savdo, iqtisodiy resurslarning turlari, kichik biznes, samaradorlik ko'rsatkichlari.

Аннотация

Повышение эффективности использования экономических ресурсов в деятельности субъектов малого бизнеса может быть обеспечено посредством их классификации по секторам — производство, сфера услуг и торговля. Системный и углублённый анализ экономических ресурсов позволяет выявить направления их более рационального применения. Определение показателей эффективности, проведение научно обоснованных и практически значимых исследований, а также достижение положительных результатов способствуют укреплению как научной актуальности, так и практической значимости данного исследования.

Ключевые слова: экономические ресурсы, эффективность, производство, сфера услуг, торговля, классификация экономических ресурсов, малый бизнес, показатели эффективности.

Abstract

The efficiency of economic resource utilization within small business entities can be enhanced by classifying enterprises into distinct sectors such as production, services, and trade. A systematic and in-depth analysis of economic resources allows for the identification of pathways to their more effective use. Furthermore, the determination of efficiency indicators, the conduct of scientifically substantiated and practically significant research, and the attainment of positive outcomes contribute to strengthening both the scholarly relevance and the practical significance of the study.

Keywords: economic resources, efficiency, production, services, trade, classification of economic resources, small business, efficiency indicators.

KIRISH

Global raqobat va raqamli transformatsiya sharoitida kichik biznes subyektlari (KBS) iqtisodiy o'sish, yangi ish o'rinlari yaratish va hududiy barqarorlikni ta'minlashning eng muhim drayverlaridan biri hisoblanadi. Biroq resurslar — moliyaviy, mehnat, moddiy-texnik, axborot-texnologik va vaqt kabi — cheklangan sharoitda faoliyat yuritish KBS uchun doimiy muammo bo'lib qolmoqda. Shu sababli, resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish masalasi amaliy natija beruvchi yechimlarni talab etadigan dolzarb ilmiy-amaliy yo'nalish sifatida namoyon bo'lmoqda. Mazkur holatlar KBS faoliyatida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini o'lchash, kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etishga qaratilgan metodik yondashuv hamda amaliy mexanizmlarni ishlab chiqish zarurligini ko'rsatadi.

ADABIYOTLAR SHARHI

G'afurov U. V. [1] tadqiqotlarida kichik biznesni qo'llab-quvvatlashda imtiyozlardan samarali foydalanishning nazariy jihatlari o'rganilgan. Unda imtiyozlarning (soliq, kredit, boj) iqtisodiy mantiqi, "resurs taqsimoti – rag'bat – natija" zanjiri hamda kichik biznesda rag'batlar orqali resurs samaradorligini oshirish mexanizmlari nazariy asoslab berilgan.

Ernazarov N. E. va Kodirov Y. S. [2] tadqiqotlarida kichik biznes subyektlarini moliyaviy mexanizmlar (garov, kafolat, subsidiya, mikrokredit, lizing) samaradorligi (mahsuldorlik, rentabellik, qo'shilgan qiymat)ga ta'siri tahlil qilingan. Ular moliyaviy faoliyat bilan bog'liq omillarning o'zaro aloqadorligini empirik usullar yordamida o'lchashga uringan. Moliyalashtirish shartlari (foiz, muddat, to'lov intizomi)ning resurslardan foydalanishga multiplikativ ta'siri ko'rsatib berilgan. Tadqiqotda tarmoqlar bo'yicha geterogenlik va endogenlik xatarlari hamda ma'lumotlar sifatini nazorat qilish ehtiyoji qayd etilgan. Amaliy jihatdan esa moliyaviy instrumentlarni KPI tizimi bilan bog'lash (ROA, ROE, TFP, CCC, mehnat mahsuldorligi) tavsiya etiladi.

Xatamov O. [3] tadqiqotlarida kichik tadbirkorlik subyektlari salohiyatini baholash va samaradorligini oshirish masalalari o'rganilgan. Unda kichik biznesning moddiy-texnika bazasi, inson kapitali, moliyaviy barqarorlik va bozorlashuv salohiyatini kompleks baholovchi mezonlar ishlab chiqilgan hamda samaradorlikni ta'minlashga qaratilgan tashkiliy-iqtisodiy choralar taklif etilgan.

Yestvurliyeva A. I. [4] tadqiqotlarida kichik biznes subyektlarining resurs salohiyatiga hududiy omillar (infratuzilma, bozorga yaqinlik, klasterlashuv, kadrlar)ning ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqotda "makro–mikro" bog'lanish yondashuvi orqali hududiy siyosat va firma samaradorligi o'rtasidagi interfeys yoritilgan. Hududiy spetsifikaning natijalarni umumlashtirishdagi murakkabligi qayd etilib, amaliy jihatdan klaster infratuzilmasidan foydalanish, logistika va loyiha ofislari orqali resurs yo'qotishlarni qisqartirish zarurligi ta'kidlanadi.

Rudakova T. V., Baskakova O. va boshqalar [5] kichik biznes subyektlarida resurs rejalashtirish, xarajatlarni boshqarish, break-even tahlili, naqd pul oqimlari, soliq hisobi va loyiha baholash (NPV, IRR) masalalarini yoritgan. B. Surya va hamkorlar esa KBS mahsuldorligi va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlikni, mehnat

unumdorligi, texnologiyalarni qabul qilish, raqamlashtirish va inson kapitalining rolini o'rganadi.

O'rganilgan ilmiy manbalar kichik biznesda resurs samaradorligini oshirishda moliyaviy mexanizmlar, imtiyozlar tizimi, indikatorlar hamda hududiy siyosat va klasterlashuvning o'zaro bog'liq rolini ta'kidlaydi.

METODOLOGIYA

Kichik biznes subyektlari tomonidan foydalanilayotgan iqtisodiy resurslarning (moliyaviy, moddiy, mehnat, texnologik, vaqt) qanday samara bilan ishlatilayotganini kompleks tarzda baholash, asosiy zaif nuqtalarni aniqlash va ularni optimallashtirish bo'yicha aniq tavsiyalar ishlab chiqiladi. Shuningdek "samaradorlik" tushunchasining iqtisodiy, texnologik va ijtimoiy ko'rinishlarini qamrab oladi.

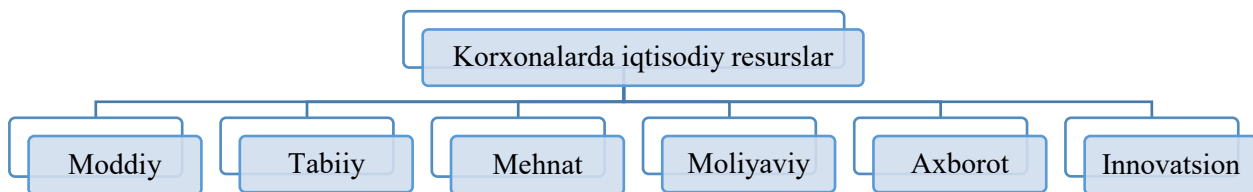
TAHLIL VA NATIJALAR

Iqtisodiy resurslar — bu tovar va xizmatlarni ishlab chiqarishda foydalaniladigan tabiiy, inson va moddiy boyliklar majmuasidir. Ularning miqdori cheklangan bo'lgani sababli, ulardan samarali foydalanish iqtisodiyotning eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Ushbu resurslar "ishlab chiqarish omillari" deb ham ataladi. Iqtisodiy resurslar insoniyatning ehtiyojlarini qondirish uchun zarur bo'lgan, ammo miqdori yetarli bo'lmagan vositalar bo'lib, ularni qanday taqsimlash va boshqarish masalasi doimo dolzarb bo'lib qoladi.

Iqtisodiy resurslar odatda quyidagi asosiy toifalarga bo'linadi: yer (tabiiy resurslar) — bu toifa yer, suv, mineral xomashyo, o'rmon, havo va boshqa tabiiy boyliklarni o'z ichiga oladi. Ular tabiat tomonidan beriladi va ishlab chiqarish jarayonida qayta tiklanmaydigan omillar sifatida qaraladi. Mehnat — insonning jismoniy va aqliy salohiyatidan tashkil topgan resurs bo'lib, ishchi kuchi, malaka, tajriba va bilimlarni o'z ichiga oladi. Mehnat samaradorligi va unumdorligi ishlab chiqarishning sifatini belgilovchi asosiy omildir. Kapital resurslar — bu inson tomonidan yaratilgan ishlab chiqarish vositalari, ya'ni uskunalar, mashinalar, binolar va texnologiyalarni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, moliyaviy kapital (pul, aksiyalar va boshqa aktivlar) ayrim hollarda resurs sifatida ko'riladi, biroq u ishlab chiqarish vositasi emas, balki ayirboshlash vositasi sanaladi. Kasbiy bilim va tadbirkorlik qobiliyati esa ishlab chiqarishni tashkil etish, qaror qabul qilish, xavfni baholash va yangiliklarni joriy etish salohiyatini anglatadi. Tadbirkor iqtisodiy resurslarni birlashtirib, foyda olish maqsadida ularni samarali ishlatadigan shaxs sifatida namoyon bo'ladi.

Iqtisodiyotda resurslardan foydalanish turli yondashuvlar orqali tahlil qilinadi. Marjinalistik nazariyaga ko'ra, har bir resursdan foydalanishdagi qo'shimcha foyda (marjinal foyda) tahlil etiladi. Marjinal foyda kamayishni boshlaganda, resursdan foydalanishning samaradorligi ham pasayadi, degan xulosa chiqariladi. Neoklassik nazariya esa resurslarni taqsimlashda erkin bozor mexanizmlarining rolini ta'kidlaydi — bu nazariyaga ko'ra, resurslar bozorda narx mexanizmi orqali taqsimlanadi va shu yo'l bilan samarali foydalanish ta'minlanadi. Institutsional nazariya tarafdorlari esa resurslardan foydalanishda ijtimoiy va huquqiy normalar, davlat institutlari hamda

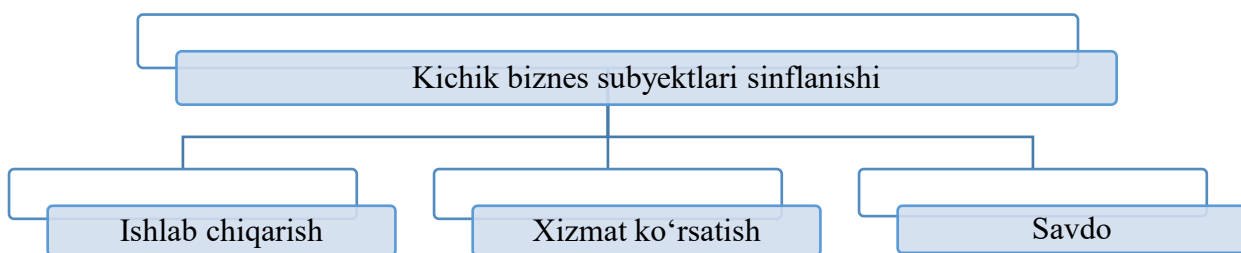
mulkchilik shakllarining ta'sirini tahlil qiladi. Ularning fikricha, samarali foydalanish uchun turli institutlar va qonunlar muvofiqlashgan holda faoliyat yuritishi zarur (1-rasm).

1-rasm. Korxonalarda iqtisodiy resurslar turlari¹

Evolyutsion va innovatsion yondashuvlar — bu yondashuvda resurslardan foydalanish jarayoni uzluksiz yangilanish, texnologik rivojlanish va raqobat sharoitida ko‘riladi. Ilmiy-texnikaviy taraqqiyot ishlab chiqarish jarayonlariga yangi texnologiyalarni joriy etish orqali resurslardan foydalanish samaradorligini oshiradi.

Iqtisodiy xulq-atvor (behavioural economics) nazariyalari esa kichik biznes subyektlarining resurslardan samarali foydalanishini yaxshilashda muhim “insaytlar” — psixologik, kognitiv va institutsional omillarni hisobga olish zarurligini ta’kidlaydi (2-rasm).

2-rasm. Tadqiqot olib borishda kichik biznes subyektlarini sohalar bo‘yicha sinflanishi²

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda, qisqacha aytganda, kichik biznes subyektlari faoliyatida iqtisodiy resurslardan foydalanish masalasi muhim o‘rin tutadi. Kichik biznes iqtisodiyotning ajralmas sektori bo‘lib, ishlab chiqarish, xizmat ko‘rsatish va savdo sohalarida faoliyat yurituvchi subyektlar ko‘pchilikni tashkil etadi. Kichik biznesda resurslardan foydalanishning o‘ziga xos jihatlari mavjud bo‘lib, ular samaradorlikni oshirish va barqaror rivojlanishga erishishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Resurslar deganda moddiy, moliyaviy, mehnat va axborot resurslari tushuniladi.

Ishlab chiqarish sohasidagi kichik biznes korxonalari asosan mahalliy bozor ehtiyojlarini qondirishga yo‘naltirilgan bo‘lib, ular quyidagi resurslardan foydalanish xususiyatlariga ega: moddiy resurslar — odatda, mahalliy xomashyo va materiallardan foydalaniladi, bu esa transport xarajatlarini kamaytirib, ishlab chiqarishni

¹ Muallif ishlanmasi.

² Muallif ishlanmasi.

arzonlashtiradi. Mehnat resurslari — ishchilarning aksariyati mahalliy aholining oʻzidan tanlanadi, koʻp hollarda esa koʻp vazifali (universal) ishchilar jalb etiladi. Moliyaviy resurslar — boshlangʻich kapital kam boʻlgani sababli, moliyalashtirish koʻpincha shaxsiy jamgʻarmalar, mikro kreditlar va davlat subsidiyalari orqali amalga oshiriladi. Texnologik resurslar — ishlab chiqarishda energiya tejamkor, sodda uskunalardan foydalaniladi, innovatsiyalarga sarmoya kiritish imkoniyati esa cheklangan boʻladi.

Xizmat koʻrsatish sohasi kichik biznes uchun eng keng tarqalgan yoʻnalishlardan biri hisoblanadi. Bu sohada resurslardan foydalanishning oʻziga xos jihatlari bor: mehnat resurslari tarkibida kasbiy malakaga ega xodimlar muhim ahamiyatga ega. Ayrim xizmat turlari (masalan, sataroshlik, taʼmirlash, IT xizmatlari) maxsus bilim va koʻnikmalarni talab etadi. Asosiy moddiy resurslar sifatida zarur jihozlar, mebel, transport vositalari va boshqa vositalar kiradi, bu resurslarni ijaraga olish amaliyoti keng tarqalgan. Axborot resurslari — marketing va mijozlar bilan muloqotda raqamli platformalar hamda ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish samaradorlikni oshiradi. Moliyaviy resurslarda tez aylanadigan mablagʻlar muhim rol oʻynaydi; ayniqsa, vaqtinchalik xizmatlar (masalan, toʻy xizmatlari) uchun toʻlovlarni oldindan olish amaliyoti keng qoʻllaniladi.

Kichik savdo subyektlari (doʻkonlar, supermarketlar, onlayn platformalar) bozorda muhim oʻrin tutadi. Ular resurslardan foydalanishda quyidagi jihatlarga eʼtibor qaratadi: asosiy resurs — sotiladigan tovarlar boʻlib, ularning turi, sifati va miqdori bozor ehtiyojiga mos tanlanadi. Kam zaxirali ish usuli samarali hisoblanadi. Tovar aylanmasini taʼminlash uchun ishlab chiqaruvchilar yoki ulgurji sotuvchilar bilan bonus va muddatli toʻlov asosidagi kelishuvlar orqali moliyani tejash mumkin. Savdo sohasidagi xodimlar, asosan, muloqotga yoʻnaltirilgan boʻlib, ularning savdo qobiliyati va mijozbopligi muhim ahamiyat kasb etadi. Onlayn platformalar, kassa dasturlari va hisob-kitob tizimlaridan foydalanish kichik savdo korxonalarining raqobatbardoshligini oshiradi.

Samaradorlik — iqtisodiy va ijtimoiy faoliyat natijalarining ushbu faoliyatga sarflangan resurslarga nisbatan qay darajada maqsadga muvofiq ekanligini koʻrsatuvchi koʻp qirrali tushunchadir. U umumiy iqtisodiy tizimdan tortib, alohida tarmoq yoki xoʻjalik yurituvchi subyekt faoliyatigacha boʻlgan darajalarda namoyon boʻladi. Kichik biznesda samaradorlikni baholash resurslarning samarali taqsimlanishi, daromadlilik, ishlab chiqarish sifati va bozordagi raqobatbardoshlik darajasini aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Texnologik samaradorlik — ishlab chiqarish jarayonida qoʻllanilayotgan texnologiyalar, uskunalar, mehnat mahsuldorligi va innovatsiyalarning samaradorligini baholash orqali aniqlanadi. Bu koʻrsatkich asosan quyidagilarga tayanadi: bir ishchi hisobiga toʻgʻri keladigan mahsulot hajmi; ishlab chiqarish siklining davomiyligi; texnologiyalarning yangilanish surʼati; energiya va resurs tejamkorligi; mahsulot tayyorlashdagi avtomatlashtirish darajasi. Kichik biznesda ushbu koʻrsatkichlar ishlab chiqarish jarayonining innovatsion va raqobatbardosh darajasini belgilaydi.

Moliyaviy samaradorlik — tadbirkorlik faoliyatidan olinadigan moliyaviy natijalarni baholashning asosiy yoʻnalishi hisoblanadi. Uni aniqlashda quyidagi koʻrsatkichlar qoʻllaniladi: foyda (sof, operatsion, yalpi foyda), rentabellik (aktivlar, kapital va mahsulot rentabelligi), likvidlik va toʻlovga qobiliyatlilik (joriy va tezkor likvidlik koeffitsiyentlari), qarzlarning qaytarilishi (qarz mablagʻlaridan foydalanish darajasi, toʻlov intizomi). Moliyaviy samaradorlikni baholash kichik biznesning moliyaviy barqarorligini va rivojlanish salohiyatini aniqlash imkonini beradi.

Iqtisodiy samaradorlik — bu tadbirkorlik subyektlarining resurslardan foydalanishda olinayotgan natijalarini keng qamrovda baholovchi tushuncha boʻlib, u faqat moliyaviy emas, balki ijtimoiy-iqtisodiy koʻrsatkichlarni ham qamrab oladi. Bu koʻrsatkich quyidagilarni oʻz ichiga oladi: mehnat unumdorligi, mahsulot sifati va standartlarga muvofiqligi, talab va taklif oʻzgarishlari, investitsiyalarning samaradorligi (NPV, IRR, PI, DPP), raqobatbardoshlik indeksi, infratuzilma va kadrlar salohiyatining samarasi. Ushbu koʻrsatkichlar kichik biznesning ichki imkoniyatlari hamda tashqi iqtisodiy muhitdagi faoliyatini toʻliq baholashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilganda, iqtisodiy resurslarni turlarga ajratish, kichik biznes subyektlari faoliyatida ularni sinflash hamda resurslardan foydalanish samaradorligini turli iqtisodiy usullar yordamida tahlil qilish korxonalar faoliyatining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Kichik biznes subyektlari iqtisodiyotning eng faol va innovatsion segmenti sifatida resurslardan oqilona va samarali foydalanishga muhtojdir. Ushbu maqolada samaradorlik tushunchasi keng qamrovda yoritilib, uning texnologik, moliyaviy va iqtisodiy koʻrinishlari chuqur tahlil qilindi.

Taʼkidlash joizki, kichik biznesda samaradorlik faqat moliyaviy foyda bilan emas, balki resurslar aylanishi, mehnat unumdorligi, ishlab chiqarish sifatining oshishi hamda bozordagi raqobatbardoshlik darajasi bilan ham belgilanadi. Tadqiqot natijalariga koʻra, kichik biznesda texnologik samaradorlikni oshirish — ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish, energiya va resurs tejamkorligini taʼminlash orqali amalga oshiriladi. Moliyaviy samaradorlik esa rentabellik, likvidlik, toʻlov qobiliyati va investitsiya jozibadorligini tahlil qilish orqali baholanadi. Shu bilan birga, iqtisodiy samaradorlik koʻrsatkichlari (NPV, IRR, mehnat unumdorligi, raqobat indeksi) yordamida resurslar aylanmasi va yakuniy natijalar oʻrtasidagi bogʻliqlik aniq namoyon boʻladi.

Ushbu metodologik yondashuvlar asosida ishlab chiqilgan koʻrsatkichlar va indikatorlar tizimi kichik biznes subyektlari faoliyati samaradorligini toʻgʻri baholash, asosiy zaif jihatlarni aniqlash hamda resurslardan foydalanishni optimallashtirish uchun ishonchli asos boʻlib xizmat qiladi. Maqolada keltirilgan nazariy va amaliy xulosalar tadbirkorlar, tahlilchilar va siyosat ishlab chiquvchilar uchun amaliyotda qoʻllanilishi mumkin boʻlgan muhim tavsiyalarni oʻz ichiga oladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI

1. Фафуров У.В. “Кичик бизнесни кўллаб-қувватлашда имтиёзлардан самарали фойдаланишнинг назарий масалалари” Иқтисодиёт ва инновацион

технологиялар илмий электрон журнали, № 8, ноябрь–декабрь, 2013 йил. Тошкент давлат иқтисодиёт университети нашри.

2. Ernazarov N. E., Kodirov Yusufbek Suyunbek Ugli. “The Impact of Financial Mechanisms on Increasing the Efficiency of Small Businesses and Private Entrepreneurship”. Journal of Sustainable Tourism and Entrepreneurship, Vol. 6, No. 2, 2025 йил. Goodwood Publishing, UK.

3. Хатамов О. “Кичик тадбиркорлик субъектлари салоҳиятини баҳолаш ва самарадорлигини ошириш масалалари”. Economics and Innovative Technologies журнали, 2021 йил. Inlibrary.uz нашри.

4. Естурлиева А.И. «Экономическая эффективность малого и среднего бизнеса в региональном контексте».

5. Экономика малого и среднего бизнеса (Т. В. Рудакова, О. Баскакова ва бошқ.).

6. “Эффективность экономического потенциала малого бизнеса и задачи его повышения (на примере Андижанской области)” — МСБ потенциалини ошириш усуллари, жумладан ресурслардан фойдаланиш самарадорлигини яхшилаш йўллари.

7. B. Surya, et al. “Economic Growth, Increasing Productivity of SMEs, ” — [ScienceDirect](#).

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir:

Ingliz tili muharriri:

Rus tili muharriri:

Musahhah:

Sahifalovchi va dizaynerlar:

Xakimov Ziyodulla Axmadovich

Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich

Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li

Karimova Shirin Zoxid qizi

Sadikov Shoxrux Shuxratovich

Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2025-yil, oktabr, 10-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta:

info@marketingjournal.uz

Bot:

[@marketinjournalbot](https://t.me/@marketinjournalbot)

Tel.:

+998977838464, +998939266610

Jurnalning rasmiy sayti:

<https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. GOCT 7.56-2002 " Seriyali nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlataro standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**